

FYODOR MİHAYLOVIÇ DOSTOYEVSKI
Üç Novella

Хозяйка • Дядюшкин Сон • Вечный Муж

© Önsöz: Joseph Frank, “The Siberian Novellas”,

Dostoevsky: A Writer in His Time, Princeton University Press, 2010.

Aslı Karasuil Telif Hakları Ajansı aracılığıyla

Georges Borchardt, Inc.’den alınmıştır.

© Sonsöz: Andrew M. Drozd, “What is to be Done?”

and Chernishevskii’s Response to Dostoevskii’s *Uncle’s Dream*”,

South Atlantic Review, 2002.

İletişim Yayınları 2037 • İletişim Klasikleri 74

ISBN-13: 978-975-05-1582-8

© 2014 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1-2. Baskı 2014-2019, İstanbul

3. Baskı 2022, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYANLAR Bahar Siber, Güneş Akkor, Emrah Serdan

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Edvard Munch, “Oslo Bohemler”, 1925-26

UYGULAMA Hüsni Abbas

DÜZELTİ Ümran Küçükislamoglu

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

FYODOR MİHAYLOVİÇ DOSTOYEVSKI

Üç Novella

Ev Sahibesi • Amcanın Rüyası
Ebedi Koca

Хозяйка • Дядюшкин Сон • Вечный Муж

RUSÇADAN ÇEVİREN *Ergin Altay*

JOSEPH FRANK'İN ÖNSÖZÜ VE
ANDREW M. DROZD'UN SONSÖZÜYLE

FYODOR MİHAYLOVİÇ DOSTOYEVSKI doktor bir babanın oğlu olarak, 11 Kasım 1821'de Moskova'da doğdu. Çocukluğunu Moskova'daki Marya Hastanesi'nin bir lojmanında, zorba ve alkolik bir baba ile hasta bir anne arasında geçirdi. Küçük yaştan itibaren edebiyatla ilgilenmeye başladı ve Puşkin, Goethe, Cervantes gibi yazarlarla tanıştı. 1837'de annesini kaybetti ve ertesi yıl St. Petersburg'daki Askeri Mühendislik Okulu'na gönderildi. Babasının ani ve şüpheli ölüm haberini burada aldı. Bu kayıp üzerine bunalıma giren Dostoyevski, 1839 yılında ilk sara nöbetini geçirdi. 1844'te edebiyatla daha yakından ilgilenebilmek için askerlik mesleğinden istifa etti. 1846'da ilk romanı *İnsancıklar* yayımlandı ve edebiyat çevrelerinde büyük ilgiyle karşılandı. Ne var ki ardından gelen çalışmaları *Öteki* (1846), *Ev Sahibesi* (1847), *Beyaz Gece-ler* (1848) aynı başarıyı sağlayamadı ve ilk romanında kendisine destek veren ünlü eleştirmen Belinski'nin alaylarına hedef oldu. Aşırı duyarlı ve sinirli bir kişiliğe sahip olan Dostoyevski bunun üzerine ruhsal çöküntü yaşayarak hastalandı. 1849'da Çar I. Nikola'nın baskıcı yönetimine karşı faaliyetlerinden dolayı tutuklandı ve ölüm cezasına çarptırıldı. İnfazın uygulanmasına dakikalar kala, cezası Sibirya'da dört yıl kürek mahkûmiyetine çevrildi. Hapiste okumasına izin verilen tek eser *İnci*'di. Bu süre boyunca etrafını kuşatan, horlanan ve ezilen kesimi yakından tanıma fırsatı buldu. 1854'te serbest bırakıldıktan sonra Semiapalatinsk'te zorunlu kışla hizmetine gönderildi ve subaylığa kadar yükseldi. 1857'de yoksul ve dul Marya Dimitriyevna İsayeva ile kendisine mutluluk getirmeyen bir evlilik yaptı. Edebiyata dönüşü *Amca-nın Rüyası* (1859) isimli, mizah öğeleri barındıran Gogolvari öyküyle oldu. Aynı yıl yayımladığı kısa romanı *Stepançikovo Köyü ve Sakinleri* (1859) de istediği ilgiyi görmedi. 1860'ta tefrika edilen ve toplum dışına itilmiş kişilerin anlatıldığı *Ölü Bir Evden Hatıralar* ile kendini edebiyat çevrelerine tekrar kabul ettirdi. Tolstoy ve Turgenev'in övdüğü eser Sibirya'daki mahkûmiyetinden derin izler taşıyordu. 1861'de ağabeyiyle birlikte *Vremya* (Zaman) adlı dergiyi çıkarmaya başladı. Bu dergide Batı karşıtı Slavcı düşüncelerini savunduğu tartışma yazıları yayımlandı. Ardından, eleştirmenlerin sert tepkilerine sebep olan fakat okur tarafından beğeniyle karşılanan *Ezilmiş ve Aşağılan-mışlar* yayımlandı. Yoğun çalışma temposu nedeniyle sağlığı bozulan Dostoyevski, doktorunun tavsiyesi üzerine 1862'de hayalini kurduğu Avrupa seyahatine çıktı. Fransa, İngiltere ve İtalya'yı kapsayan bu kısa gezinin ardından, 1863'te Batı kültürünü eleştirdiği *Yaz İzlenimleri Üzerine Kış Notları*'ni kaleme aldı. Aynı yıl yayımlanan bir yazı sebebiyle dergisi kapatılınca yeniden mali krize sürüklendi. Maddi sıkıntılarından kurtulma umuduyla Almanya, Wiesbaden'e kumar oynamaya ve bir süredir ilişki yaşadığı Polina Suslova ile buluşmaya gitti. Birkaç yıl sonra yayımladığı *Kumarbaz* bu dönemde yaşadığı büyük yıkımları anlatır. 1864'te Rusya'ya döndükten sonra ağabe-yiyle *Epoha* (Çağ) adında yeni bir dergi çıkardı ve *Yeraltından Notlar*'ı burada tefrika etmeye başladı. Aynı yıl karısını ve ağabeyini kaybetti. Bunu izleyen on yıl boyunca, Dostoyevski art arda *Suç ve Ceza* (1866), *Kumarbaz* (1867), *Budala* (1868), *Cinler* (1872), *Delikanlı* (1875) gibi başyapıtlarını kaleme aldı. Sürekli borç baskısı altında yaşayan ve alacaklıları tarafından sıkıştırılan yazar, daha hızlı çalışmak için işe aldığı yirmi yaşındaki sekreteri Anna Grigoriyevna Snitkina'yla, karısının ölümünden üç yıl sonra, 1867'de evlendi. Bu evlilikten doğan kızı üç aylıkken ölünce derin bir sarsıntı yaşadı ve deliliğin eşiğine kadar sürüklendi. Bu dönemde yoksulluk, sara nöbetleri ve kumar tutkusuyla boğuştu. 1874'te solunum yetmezliği tedavisi için bir süreliğine Almanya'ya gitti. 1880'de Puşkin anıtının açılışında konuşma yapmak üzere Mosko-va'ya davet edildi; konuşması hem halk üzerinde hem de edebiyat çevrelerinde büyük yankı uyandırdı. Yazarlık hayatı boyunca işlediği önemli temaları bir araya getirdiği *Karamazov Kardeşler*'i ölümüne üç ay kala tamamladı. Dostoyevski 9 Şubat 1881'de St. Petersburg'da hayatını kaybetti. Kalabalık bir halk kitlesinin katıldığı cenaze töreninin ardından, Tihvin Mezarlığı'na defnedildi.

İÇİNDEKİLER

NOVELLALARA DAİR GÖRSELLER.....	6
KRONOLOJİ	11
ÖNSÖZ	
SİBİRYA NOVELLALARI / JOSEPH FRANK.....	23

Üç Novella

<i>Ev Sahibesi</i>	37
<i>Amcanın Rüyası</i>	123
<i>Ebedi Koca</i>	277

SONSÖZ	
NASIL YAPMALI? VE DOSTOYEVSKİ’NİN AMCANIN RÜYASI’NA ÇERNİŞEVSKİ’NİN VERDİĞİ CEVAP / ANDREW M. DROZD.....	437

V.A. Milaševski'nin
Amcanın Rüyası için yaptığı
karakalem çizimler.

Ev Sahibesi

Birinci Bölüm

I

Ordinov sonunda vermişti kararını, oturduğu daireden çıkacaktı. Memur kocası öldükten sonra çok yoksul düşen yaşlı, dul kadın ev sahibesi hiç beklenmedik olaylar nedeniyle, kira gününü bile beklemeden Petersburg'dan ayrılmış, Rusya içlerinde uzak bir yere, akrabalarının yanına gitmişti. Genç adam bu dairede kaldığı kısa süre boyunca hep ayrılmayı düşünmüştü oradan, bu daireden çıkmak zorunda olduğu için de üzülüyordu: Pek parası yoktu çünkü, dairenin kirası da yüksekti. Ev sahibesi gidince, ertesi gün şapkasını almış, Petersburg'un ara sokaklarında ev aramaya çıkmıştı. Evlerin kapılarına iğneli küçük kâğıtlara tek tek bakıyor, yoksul insanlar için daha uygun, cebine göre olabilecek gösterişsiz bir ev arıyordu.

Uzun süre ısrarla sürdürmüştü aramayı, ama çok geçmeden yeni, neredeyse hiç tanımadığı duygular dolmuştu içine. Önce dalgın ve kayıtsızca, sonra dikkatlice, nihayet aşırı bir merakla çevresine bakınmaya başlamıştı. Sokağın canlılığı, kalabalık, gürültü, kargaşa, her şeyin yeniliği, her durumun yeniliği... Bütün bunlar, Petersburg'un çalışan, meşgul, ömürleri boyunca boşu boşuna bütün bunlarla uzlaşmanın, çalışarak veya baş-

ka yollarla elde ettikleri sakin, sıcak bir köşeye çekilmeyi özleyen insanların uzun süredir bıktırmış bütün bu anlamsız yaşam, günlük saçmalıklar, bütün bu bayağılıklar ve can sıkıntısı, tersine, onun içinde sakin bir haz, aydınlık bir duygu uyandırıyordu. Soluk yanakları hafiften pembeleşmişti, sanki yeni bir umutla aydınlanmıştı yüzü; soğuk, taze havayı tutkuyla, derin derin çekiyordu içine. Çok hafif hissediyordu kendini.

Her zaman sakin, tam anlamıyla yalnız bir yaşamı olmuştu. Üç yıl önce, unvanını alıp, kendini yeterince özgür hissettiğinde, daha önceleri yalnızca adını duyduğu yaşlı bir adamı görmeye gitmiş; resmi giysili oda hizmetçisinin, geldiğini içeriye ikinci kez haber vermeye razı olmasını uzun süre beklemek zorunda kalmıştı. Sonra, günümüzde hâlâ tek tük kalmış eski büyük toprak sahiplerinin evlerinde görülen kasvetli, yüksek tavanlı, loş, bomboş bir salona girmiş ve orada, vasisi, babasının dostu ve görev arkadaşı, göğsü nişanlarla boydan boya dolu, ak sakallı yaşlı adamı görmüştü. Yaşlı adam bir miktar para vermişti ona. Çok küçük bir paraydı bu. Ordinov'un büyük-babasının bir satıştan kalan alacağının son bölümüydü. Ordinov sakince almıştı parayı, bir daha dönmek üzere ayrılmıştı vasisinin yanından ve sokağa çıkmıştı. Kapalı, soğuk bir sonbahar akşamıydı. Dalgındı genç adam, bilincine varamadığı bir hüznün parçalıyordu yüreğini. Gözleri alev alevdi. Sıtma nöbeti gelmiş gibi bir titriyor, bir ateşler içinde yanıyordu. Yürürken, iki üç yıl bu parayla geçinebileceğini; yarı aç yarı tok dört yıl bile yaşayabileceğini düşünüyordu. Akşam olmuştu, yağmur çiseliyordu. Önüne çıkan ilk daireyi pazarlık edip tutmuş, bir saat sonra da oraya taşınmıştı. Manastıra kapanır gibi, dünyadan elini ayağını çekmiş gibi kapanmıştı eve. İki yıl içinde de tam anlamıyla uzaklaşmıştı dünyadan, insanlardan.

Uzaklaştığını fark etmeden uzaklaşmıştı. Bu arada başka türlü bir yaşamın... gürültülü, gümbür gümbür, her an dalgalı, her an değişen, her an insanları çağıran ve her an, er veya geç, kaçınılmaz olan bir yaşamın olduğu aklına bile gelmiyordu. Gerçi böyle bir yaşamın olduğunu duymamış olamazdı, ama hiçbir zaman tanımamıştı onu, aramamıştı da... Çocukluğundan

bu yana değişik bir yaşamı olmuştu; bu değişiklik şimdi daha da belirginleşmişti. Kişinin bütün hayatını tüketen, hiçbir yerde, hiçbir alanda Ordınov gibileri bile ayrı tutmayan en derininden, en doyumsuzundan bir tutku kemiriyordu iğini. Bilim-di bu tutkunun adı. Bilim yavaşlatıyordu genęliğini, gece huzurunu gevşetici bir zehirle zehirliyordu; sağlığını, boğucu daire-sine hiçbir zaman girmemiş olan temiz havasını elinden alıyordu... Genęti ve şimdilik ęok şey istemiyordu. Tutku, onu dış hayatta ęocuklařtırmıřtı ve gerektiğinde aralarında kendine bir yer bulması için yaklaşması gereken insanlara karşı onu her zaman beceriksizleştiriyordu. Başarılı birtakım insanların bilimi ellerindeki kapitaldi, Ordınov'un elinde kendine karşı bir silaha dönüşüyordu.

Daha ęok, herhangi bir işte, hatta en nemsizinde bile, şimdiye kadar ilgilendiği, ama farkında olmadığı, mantıklı öğrenme ve bilme isteği vardı onda. Daha ęocukluk yıllarında tuhaf bir ęocuk olarak biliniyordu, arkadaşlarına benzemiyordu. Anne babasını tanıımıyordu; tuhaflyęı, soğukluğu yüzünden arkadaşları acımasız, kaba davranıyorlardı ona; bu yüzden giderek insanlardan uzaklaşmış, yavaş yavaş içine kapanmıştı. Ne var ki, bu iğe kapanıklığında, yalnızlığında bir düzen, belli bir sistem yoktu. Ve bu onun için tek heyecan, tek coşku, tek sanatçı sevgisiydi. Zamanla bir sistem oluşturmuştu kendine, yıllar geętikęe iyice yerleşmişti ona bu ve artık ruhunda henüz karanlık, muğlak bir duygu vardı. Ama içinde tuhaf, haz dolu, yepyeni, aydınlık bir düşünce de vardı ve bu düşünce ruhunu acıtarak dışarı ęıkmak istiyordu. Bu duygusunun orijinalliliğinin, geręeklilięinin, özgünlüğünün farkındaydı. Yaratıcılığı onun gücüne de yansıyor, biğimleniyor, sağlamlaşıyordu. Gelgelelim, somutlaşması, cisimleşmesi için daha zaman gerekiyordu. Belki ęok zaman, belki bunun olması olanaksızdı da.

şimdi sokaklarda yapayalnız, sessiz hücresinden birden gürültülü, karmakarışık bir kentte, dalmış bir münzevi gibi dolaşıyordu. Her şey yeni, tuhaf geliyordu ona. Ama ęevresinde kaynayan, gmbrdyen bu dünyaya öylesine yabancıydı ki, bu tuhaf duygusuna şaşmayı aklının ucundan geğirmiyordu bi-

le. Kendi tuhaflığının farkında değil gibiydi. Tersine, uzun bir süreden sonra kendisine yemek ve içecek verilen birinin duyacağı hoş bir duygu vardı içinde. Gerçi, Petersburg'da yaşayan bir insan için, en azından Ordınov için, böylesine küçük bir durum değişikliği elbette pek o kadar tuhaf karşılanacak bir şey değildi. Ama şu da vardı, şimdiye kadar hemen hiç iş için dışarı çıkmamıştı.

Sokaklarda gezinmek gittikçe daha fazla hoşuna gidiyordu. Her şeye *flânuer*¹ gözüyle bakmaya başlamıştı.

Ama şimdi de, önünde olanca parlaklığıyla açılan tabloyu, her zamanki istekliliğiyle, bir kitabın satırları arasında dolaşır gibi okuyordu. Her şey şaşırtıyordu onu; tek bir izlenimi kaçırıyor, yürüyen insanların yüzüne dalgın dalgın bakıyor, çevrede olup biteni dikkatle izliyor; her şeyde, yalnız geçirdiği gecelerin sessizliğinde düşündüklerinin doğrulamasını buluyormuş gibi, insanların konuşmasını severek dinliyordu. Sık sık, önemsiz bir şey şaşırtıyordu onu, bir şeyler düşünmesine neden oluyor, kendini böyle canlı canlı hücrelerine soktuğu için ilk kez üzülüyordu. Burada her şey daha çabuk yürüyordu; nabızı dolu dolu, daha hızlı atıyordu, yalnızca gergin, coşkulu bir faaliyetin keskinleştirdiği, yalnızlığın bastırduğu aklı şimdi daha hızlı çalışıyordu. Bunun yanında, sanki bilinçsiz olarak, şimdiye kadar bildiği ya da, şöyle söylersek daha iyi olacak, yalnızca sanatçı içgüdüleriyle doğru bir şekilde sezinlediği, ona yabancı bu hayatın içine sokmak istiyordu kendini. Elinde olmadan, yüreği sevginin elemiyle, acıma duygusuyla çarpıyordu. Yanından geçen insanlara daha bir dikkatli bakıyordu; ama insanlar yabancı, telaşlı, dalgındı... Ve Ordınov'un kaygısızlığı ister istemez, yavaşça azalmaya başlamıştı. Gerçek eziyordu onu artık, elinde olmadan, içine korkulu bir saygı doluyordu. Şimdiye kadar onun için, hasta yatağından neşeyle ilk kez kalkan, ama insanların kalabalığından bitkin düşen, hareketlilikten gözleri karan, başı dönen bir hastanın olduğu gibi, o ana kadar kendisine yabancı yeni izlenimlerin akınından yorulmaya başlamıştı. Canı sıkılıyor, hüzünleniyordu. Bütün hayatından, bütün yap-

1 (Fr.) Boş gezen, aylak.

tıklarından, hatta geleceğinden korkmaya başlamıştı. Yeni bir düşünce huzurunu kaçıırıyordu. Birden, hayatı boyunca yalnız olduğunu, onu kimsenin sevmemediğini, kendisinin de hiç kimseyi sevmemediğini düşünüyordu. Dolaşmaya çıktığında yanından geçen, tesadüfen konuşmaya başladığı insanlar kaba ve tuhaf bakıyorlardı yüzüne. Onun deli ya da çok tuhaf biri olduğunu fark ediyorlardı. Ne var ki, bunda haklıydılar da. İnsanların onun yanında kendilerini rahatsız hissettiklerini, daha çocukluğunda unutkanlığı, inadı, ilgisi, yüzünden herkesin ondan kaçtığını, yaşıtı öteki çocuklar gibi olmadığı, onlara benzemediği için üzüldüğünü hatırlıyordu. Şimdi, insanların ondan her zaman uzaklaştığını, bucak bucak kaçtığını hatırlıyordu.

Dolaşırken farkında olmadan Petersburg'un merkezden uzak bir kenar mahallesinde bulmuştu kendini. Kimsenin olmadığı bir lokantada yemek yedikten sonra tekrar dolaşmaya çıktı. Gene birçok meydandan, sokaktan geçti. Sokakların ardında sararmış, rengi atmış uzun çitler uzanıyordu. Gösterişli zengin evlerinin yerine burada köhne evler, çirkin görünömlü, büyük, simsiyah, bacaları uzun, kırmızı fabrika binaları vardı. Ortalıkta kimsecikler yoktu. Her şeyde sanki kasvetli, düşmanca bir görünüm vardı: En azından Ordınov'a öyle geliyordu. Güneş batmak üzereydi. Uzun bir ara sokağın sonuna kadar yürüdü, küçük bir cemaat kilisesinin olduğu bir meydana çıktı.

Dalgın dalgın girdi kiliseye. Ayın yeni bitmişti. Kilise neredeyse boşalmıştı. Yalnızca, iki yaşlı kadın girişte yere diz çökmüş, öylece duruyordu. Ak saçlı kilise görevlisi mumları söndürüyordu. Batmak üzere olan güneşin kubbedeki dar pencereden giren ışığı, geniş bir ışık demeti olarak aşağıya dökölüyor, yan altarlardan birini aydınlığa boğuyordu. Ama giderek zayıflamaktaydı bu ışık demeti ve tapınağın kubbelerinde yoğunlaşan karanlık arttıkça, altın kaplama ikonalar lambaların, mumların titrek ışığı altında yer yer daha bir parlak görünüyorlardı. Ordınov, onu derinden etkileyen bir iç sıkıntısıyla, bir çeşit bezginlik duygusuyla kilisenin karanlık bir köşesinde duvara yaslanmış, bir an için dalmış, kapıdan giren kiliseye bağlı iki kişinin düzenli, boğuk sesi tapınağın kubbesinde yankı-

landığında kendine gelmişti. Bakışını kaldırıp gelen iki kişiyi görünce anlatılmaz bir merak sardı benliğini. Yaşlı bir adamla genç bir kadındı gelenler. Yaşlı adam uzun boyluydu, hâlâ dik ve canlı yürüyordu, ama çok zayıftı, yüzü hastalıklı sarıydı. İlk bakışta, taşradan gelmiş bir tüccar olduğu düşünülebilirdi. Üzerinde, besbelli bayramlık olsa gerek, siyah, yakası kürklü, önü boydan boya açık bir kaftan vardı. Kaftanın altından, düğmeleri boydan boya ilikli, uzun başka bir Rus gömleği görünüyordu. Çıplak ensesine gelişigüzel, koyu kırmızı bir eşarp bağlamıştı. Kürk şapkası elindeydi. Uzun, seyrek, kır sakalı göğsünün üzerine düşmüştü ve sarkık, çatuk kaşlarının altından mağrur, ısrarlı bakışları ateşliydi. Kadın yirmi yaşlarında ve son derece güzeldi. Üzerinde mavi, zengin, kısa bir kürk vardı. Başını ise çenesinin altından bağlı beyaz atlas atkıyla örtmüştü. Baş önünde yürüyordu, her şeyinde kendini belli eden bir çeşit kibirli dalgınlık, büyüleyici, duyarlı-çocuksu yüz çizgilerinin keskinliğine belirgin bir biçimde yansıyor. Bu beklenmedik cifte tuhaf bir şey vardı.

Yaşlı adam kilisenin orta yerinde durdu; kilisenin tam anlamıyla boş olmasına karşın, öne eğilerek dört bir yana selam verdi. Yanındaki kadın da aynı şeyi yaptı. Yaşlı adam sonra kadını elinden tuttu; altardaki, altın çerçevesinde, örtüsünün değerli taşlarında ışıkların göz kamaştırırcasına yansıdığı, adına bu kilise yapılan Meryem ana tablosunun altına götürdü. İçeride son kalmış kilise görevlisi saygıyla öne eğilerek yaşlı adama selam verdi. Yaşlı adam başını hafifçe eğerek karşılık verdi kilise görevlisine. Kadın ikonanın önünde yere kapandı. Yaşlı adam ikonanın altından sarkan örtüyü ucundan tuttu, kadının başına örttü. O anda boğuk bir hıçkırık yankılandı kilisenin içinde.

Bütün bu dinsel tören karşısında şaşırmıştı Ordınov, merakla bu olayın nasıl sonuçlanacağını bekliyordu. İki dakika sonra kadın başını kaldırdı, lambanın parlak ışığı bir kez daha aydınlattı güzel yüzünü. O anda ürperdi Ordınov, öne bir adım attı. Kadın elini yaşlı adama verdi, ikisi birlikte sessizce çıktılar kili-seden. Kadının süt beyazı yüzünde pek belirgin olan uzun kir-

piklerinin arasında koyu mavi gözlerinden yaşlar akıyor, soluk yanaklarından aşağı süzülüyordu. Dudaklarında hafif bir gülümseme dolaşıyordu. Ancak, yüzünde çocuksu bir korkunun, gizemli bir dehşetin izleri vardı. Yaşlı adama daha fazla sokuluyordu. Heyecandan titrediği belliydi.

Ordinov, daha önce hiç tatmadığı haz dolu, ısrarlı bir duygunun etkisi altında çabuk adımlarla yürüdü arkalarından, kilisenin merdivenlerinde önlerine geçti. Yaşlı adam ters ters baktı ona. Kadın da baktı. Ama onun bakışında değişik bir merak vardı; o anda değişik, bambaşka bir şeyler düşünüyormuş gibi de kayıtsızdı bakışı. Ordinov, bunu neden yaptığını bilemeden izlemeye başladı onları. Hava iyice kararmıştı. Ordinov uzaktan izliyordu. Yaşlı adamla kadın çeşitli eşya satılan sergilerin, un dükkânlarının, hanların olduğu, dosdoğru karakola doğru giden çamurlu, geniş bir sokağa girdiler; sonra, iki yanında tahta çitlerin uzandığı dar, uzun bir ara sokağa saptılar. Ara sokağın sonunda, kapılarından birinin gene geniş ve kalabalık başka bir sokağa çıkan dört katlı büyük bir binanın karar-mış, kocaman duvarı vardı. Yaşlı adamla kadın eve yaklaşmışlardı. Yaşlı adam birden durdu, sabırsız bir tavırla baktı Ordinov'a. Genç adam olduğu yerde çakılmış gibi durdu. Bu yaptığı kendine bile tuhaf gelmişti sanki. Yaşlı adam, sert tavrının etkili olup olmadığını anlamak istiyor gibi, bir kez daha baktı ona, sonra ikisi, yaşlı adam ile genç kadın dar kapısından evin avlusuna girdiler. Ordinov geri döndü.

Canı çok sıkındı. Boş yere bir gününü harcadığı, boş yere yorulduğu, üstüne üstlük, son derece sıradan bir olaya olağanüstü bir anlam vererek, büyük bir aptallık yaptığı için kendine kızıyordu.

Sabahki yabaniliği yüzünden kendine ne kadar kızıyorduysa da; onu oyalayacak, sanatçı iç dünyasını değil, dış dünyasını sarsabilecek, şaşırtabilecek her şeyden kaçmak içgüdüğü vardı içinde. Şimdi hüznle, bir çeşit pişmanlıkla huzurlu köşesini düşünüyordu. Daha sonra, sorununun çözülmemiş olduğunun, onu bekleyen işlerin verdiği sıkıntının ve böylesine küçük bir olayın onu meşgul edebilmesinin verdiği can sıkıntısı, tela-